

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Конкурсна робота на тему:
«Соціальна мобілізація громади села Березнівка»

Підготував: студент групи ОМ-1
Крупа Михайло Юрійович
Науковий керівник Бредун Н. В.

ЗМІСТ

Вступ	3
1. Діагностика стану розвитку села	5
1.1. Загальна характеристика села	5
1.2. Економічний потенціал (<i>підприємства, школи, бібліотеки, корисні копалини</i>)	6
2. SWOT- аналіз (<i>сильні і слабкі сторони, можливості і загрози</i>) села Бережнівка	7
3. Бачення майбутнього села	8
4. Мобілізація громади (<i>Проект «Зробимо дітей щасливими»</i>)	11
Висновки	16
Список використаних джерел	17
Додатки	18

Вступ

Важливою передумовою для сталого розвитку громади є активна участь її членів як у формуванні, так і безпосередній реалізації місцевої соціальної політики. Згуртованість громади навколо вирішення проблеми є запорукою уникнення внутрішніх протиріч, що лише сприяє ефективному її розв'язанню. Поряд з тим, усвідомлення мешканцями важливості вирішення тієї чи іншої проблеми, розуміння, що такі дії направлені на досягнення благополуччя всієї громади або її частини, може стати стимулом не лише для загального схвалення дій місцевої влади, а й активного залучення самих мешканців до конкретної діяльності.

Впровадження різноманітних форм безпосередньої участі громадян у місцевому самоврядуванні здатне значно сприяти розвитку місцевих громад. У практиці управління важливе місце посідає інтеграція – згуртованість членів громади задля підвищення ефективності колективних дій. Це необхідно, оскільки в реальній дійсності завжди має місце протистояння і конкуренція, опозиція і боротьба, які впливають із несумісності особистих та колективних прагнень, починань, ініціатив.

Чимало громад в Україні стикаються з проблемою пошуку інвестицій для вирішення нагальних місцевих проблем. Власні доходи місцевого бюджету є недостатніми, субвенції державного бюджету спрямовані на забезпечення радше мінімальних соціальних стандартів, ніж конкретних пріоритетів розвитку окремих громад, а “бюджети розвитку” в українських громадах часто фактично не виконують своєї основної функції. Можливості органів місцевого самоврядування залучати додаткові кошти через створення різноманітних позабюджетних фондів останнім часом зазнали істотних обмежень. Зокрема, законодавство забороняє пряму участь органів місцевого самоврядування і комунальних підприємств у створенні позабюджетних і благодійних фондів. Та головне, що позабюджетні фонди виявилися недостатньо ефективним засобом соціальних інвестицій, бо вони мало зважали на потреби розвитку власне громади. Тому громадські ініціативи звертають дедалі більшу увагу на

механізми ефективного соціального інвестування, залучення внутрішніх ресурсів громади для вирішення нагальних питань місцевого значення.

Метою даного дослідження є аналіз феномену соціальної мобілізації та вплив на молодіжне середовище, як процесу залучення громадян до безпосередньої участі у вирішенні муніципальних проблем та способу акумулювання місцевих ресурсів, розглянути етапи процесу соціальної мобілізації та здійснити класифікацію соціальної мобілізації.

1. Діагностика стану розвитку села

1.1. Загальна характеристика села Бережнівка

Бережнівка — село в Україні, [Кобеляцькому районі](#), [Полтавської області](#). Одне з прилеглих селеш до [Бутенківської сільської ради](#), якій підпорядковані населені пункти [Бережнівка](#), [Зелене](#), [Касянівка](#), [Колодяжне](#), [Котовське](#), [Свердловське](#), [Чумаки](#), [Шапки](#). Її територія займає площу 10329,1 га, на ній знаходяться 2007 дворів, проживають 4372 чоловіки (за даними перепису населення [2001](#) року).

Історія села Бережнівка. Бережнівка як і Бутенки були засновані [козаками](#), які поверталися із Запорізької Січі, зруйнованої урядом [Катерини II](#) у кінці [XVIII століття](#). Спочатку це були маленькі хутори, що отримували назви за прізвищами їх перших жителів. Голики, Жорняки, Ісаї, Касянівка, Колодяжнівка, Кондри, Марченки, Славнівка, Стрюки, Хряпи (Хряпини), Чумаки, Шапки — саме з цих хуторів згодом утворилися населені пункти сучасної Бутенківської сільської ради.

У пореволюційні роки Бережнівка спочатку підпорядковувались [Дрижиногреблянській сільській раді](#) Кобеляцького району, а [1926](#) року стали підпорядковуватись Бунтківській сільській раді. [1936](#) року в Бережнівці було збудовано школу (рис 1.)

Рис. 1 Бережнівська загальноосвітня школа I – III

1.2. Економічний потенціал (підприємства, школи, бібліотеки, корисні копалини)

Сьогодні на території Бутенківської сільської ради знаходяться 5 закладів культури, 4 бібліотеки, історико-краєзнавчий музей, 4 школи, 2 дитячих садка, 3 фельдшерсько-акушерські пункти, медична амбулаторія, відділення зв'язку. На території Бережнівки знаходиться 2 школи, 1 фельдшерсько-акушерський пункт, 2 бібліотеки, дитячий садок який було реконструйовано в 2012 році, зображено на рис 2.

Рис. 2 Бережнівський дитячий садок « Берізка»

Працюють багато підприємств: СТОВ «Здобуток», ПАП ім. Зоріна, ПСП «Батьківщина», СТОВ «Бережнівське», ТОВ «Сонячна нива», ДП ДАК «Хліб України», «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів», Нафтобаза НАК «Укртаднафта».

Отже можна зробити висновок що в досліджуваному населеному пункті невелика забезпеченість робочими місцями. В основному громада села шукає місця роботи в сусідніх селах, де більше зосереджено роботодавців.

2. SWOT- аналіз (сильні і слабкі сторони, можливості і загрози) села Бережнівка

Одним з найбільш впливових складових конкурентоспроможності країни є рівень конкурентоспроможності її регіонів. На сьогоднішній день не кожен регіон України має необхідну ресурсну базу та ефективну управлінську структуру, що негативно впливає на його здатності до сталого економічного зростання. Тому необхідність визначення конкурентних переваг розвитку регіону є першочерговим завданням при формуванні стратегії регіонального розвитку.

Населений пункт Бережнівка є перспективною місцевістю з чудовими кліматичними умовами та родючими чорноземами, для інвестування в розвиток села, та його соціальне життя, тобто виконання проектів розвитку. Що дозволить зацікавленим жителям села Бережнівка залишатися в селі. Забезпечити відповідні умови для припинення міграції молоді.

Таблиця 1

SWOT- аналіз сильних і слабких сторін села Бережнівка

Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. Селищна рада: Ініціативни сільський голова, приймає активну участь у соціальному житті молоді та забезпеченні розважальних проектів для населення. 2. Річка – Вовча; Дозволяє насенню займатися рибництвом, також присутні і пляжі для відпочинку. 3. Ґрунти – переважно чорноземи, що відображається на високій родючості ґрунтів 4. Корисні копалини: глина, пісок; 5. Районні установи, СТОВ «Здобуток», ПАП ім. Зоріна, ПСП «Батьківщина», СТОВ «Бережнівське», ТОВ «Сонячна нива», ДП ДАК «Хліб України», «Кобеляцький комбінат хлібопродуктів», Нафтобаза НАК «Укргаднафта», Бібліотека; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Відсутність таких закладів, де б школяри проводили вільний час від навчання. 2. Обмеженість спілки «Зелений туризм». 3. Недостатність фінансування, за доглядом доріг, та природо охоронних зон. 4. Відсутність організованої групи добровольців зробити свій вклад у розвиток та догляд за навколишнім середовищем.

6. Відділення банків: КБ „Приватбанк”, АБ „Полтава-банк”;

7. 10 кафе, 7 магазинів.

8. Змішаний ринок. Можливість для населення реалізувати свою продукцію з метою досягнення певних цілей.

Продовж. табл. 1

9. Школа 1-3 ступенів. Забезпечує молодь освітою, та присутність на території школи спілки «Зелений туризм»

10. Дошкільне навчання. Допомагають дітям дошкільного віку звикати до общества, та розвивати свої навички та знання ще до школи.

11. Будинок культури. Проведення концертів та дискотек для молоді.

Можливості	Загрози
1. Фінансування прилеглих селищ.	1. Інфляція.
2. Отримання дотацій.	2. Низька заробітня плата.
3. Розвиток підприємництва.	3. Забруднена природа.
4. Створення нових культурних закладів.	4. Міграція населення, в основному молоді за кордон та в міста.
5. Досить цікава історія розвитку.	
6. розвиток рекреаційно-туристичної сфери:	5. Недостатня нормативно-правова база для розвитку сільського туризму

- зростання інвестиційних пропозицій

щодо розбудови туристично-рекреаційних комплексів;

- створення робочих місць в туризмі;

- розвиток окремих напрямків туристично-рекреаційної сфери

7. Розвиток екологічно чистих виробництв

Стратегія розвитку регіону має ґрунтуватись на всебічному розрахунково-експертному аналізі (SWOT-аналіз). Незважаючи на певні недоліки, SWOT-аналіз надає можливість виявити конкурентні переваги територіальної одиниці, а також загрози для його подальшого розвитку, що обов'язково має враховуватись при формуванні стратегії розвитку регіону та основи мобілізації громади.

3. Бачення майбутнього села

На підставі аналізу наявного економічного та соціального потенціалу села Бережнівка, аналізу сильних та слабких сторін, а також загроз та можливостей села, можна відзначити таке бачення мобілізації громади у основних її цілях розвитку.

Стратегічна ціль 1. Розвиток туризму.

Операційні цілі:

1. Розвиток Зеленого туризму
2. Туристичні бази та бази відпочинку, приватні «зелені» садиби, ресторани чи інші заклади харчування з місцевою кухнею, кемпінги, місця відпочинку.
4. Музей місцевого побуту, підтримка місцевих фольклорних традицій.
5. Народні ремесла (різблярство, ліжникарство, художня вишивка)
6. Спортивні майданчики

Основні шляхи досягнення цілей:

- залучення інвестицій на розвиток туристичної галузі;
- розміщення рекламної інформації про село Бережнівка в засобах масової інформації та в мережі Інтернет, тобто в сфері соціальних медіа;
- вивчення та маркування перспективних туристичних маршрутів.
- визначення конкретних перспективних земельних ділянок з видом можливої забудови на прилеглих територіях села та вздовж туристичних маршрутів;
- залучення жителів села до створення приватних садиб, малих баз відпочинку з оригінальною національною особливістю

Стратегічна ціль 2. Розвиток сільського господарства.

Операційні цілі:

1. Посилення сприяння товарного спрямування селянського господарства розвиток вівчарства, тваринництва, бджільництва.
2. Підтримка інших напрямків сільського господарства – розведення птиці, кролів, організація рибних господарств.
3. Створення пунктів приймання (закупки) сільськогосподарської продукції (м'ясо, молоко, сир, вовна, шкіра).
4. Відбудова та утримання гірських доріг до пасовищ.

Основні шляхи досягнення цілей:

- зацікавлення тих громадян, які утримують корів в збільшенні їх поголів'я, створення нових сільських господарств з розведення , корів, бджіл, птиці, кролів, вирощування риби, шляхом виділення земельних ділянок, допомоги в реалізації продукції, відзначення на святах села та району, інше;
- залучення до створення приймальних пунктів сільськогосподарської продукції (м'яса, молока, сиру, вовни, шкіри) управління агропромислового комплексу райдержадміністрації, підприємців не тільки з мешканців села, а всіх зацікавлених;

- проведення ремонту та утримання сільських доріг та розчистки сінокосів і випасів на основі добровільних громадських робіт з числа зацікавлених у сінокосінні та випасі на пасовищах худоби, та за підтримки сільської ради, держлісгоспу тощо; започаткування проведення таких робіт обов'язково один раз на рік, інше – по потребі;

- Допомога населенню в забезпеченні кормових запасів, для продуктивної худоби. Також відкриття Ветеренарних закладів.

Стратегічна ціль 3. Забезпечення комфортних умов проживання мешканців села.

Операційні цілі:

1. Централізоване водопостачання та водовідведення.
2. Розроблення заходів по збору та утилізації сміття.
3. Ремонт існуючих та будівництво нових доріг.
4. Освітлення села в вечірню годину.
5. Створення безпечних умов проживання.
6. Забезпечення наявних бібліотек новими підручниками.

Основні шляхи досягнення цілей:

- придбання спецтехніки для вивезення сміття на облаштоване сміттєзвалище, придбання урн для збору сміття на кожне дворогосподарство та біля громадських місць (магазини, бари, кафе, амін будівель, парк, та інше), вивчення можливості збуту окремих видів сміття (пластикові пет-пляшки);

- розробка та затвердження на сесії сільської ради порядку залучення коштів на розвиток інфраструктури села;

- виготовлення проектно-кошторисної документації на розміщення водо напірних споруд, забезпечення персоналу по догляду за цими спорудами;

- приведення до ладу наявної паркової території, виготовлення та встановлення тут місця для відпочинку та дитячого спортивного майданчику (бесідки, лавочки, спортивне знаряддя, дитячий куточок, освітлення, тощо).

- Встановлення ліхтарів на всіх вулицях села..

- Виділення працівників служби охорони для забезпечення безпеки жителів.

- Виділення коштів бюджету чи організувати збір коштів з населення для оновлення бібліотечних фондів.

В останні декілька років на території школи почали організовувати загальні збори членів Зеленого туризму, зараз більша частина учнів школи є учасниками тобто туристами, вони кожного тижня виїжджають в різні історичні місця, також здійснюють заходи по захисту навколишнього середовища.

Саме тому Зелений туризм слід впроваджувати в усіх школах, а також зробити Зелений туризм не тільки для школярів та підлітків а й для дорослих які бажають брати участь у їхніх так званих «туристичних походах».

4. Мобілізація громади. Проект «Зробимо дітей щасливими»

Світовий досвід свідчить, що більшість громадян готові робити свій внесок у місцеві проекти розвитку, коли вони можуть брати участь у прийнятті рішень і відчують, що проект покращує конкретні умови проживання. Дозволяючи місцевим громадам визначати, як потрібно планувати ту чи іншу програму розвитку, органи місцевого самоврядування цим самим зміцнюють їхні почуття власності та відповідальності за проект. Це також створює персональну зацікавленість конкретного громадянина в успішному завершенні програми. Тому громадяни витратять більше часу та ресурсів на досягнення цілей проекту, що, в свою чергу, допоможе досягти кращих результатів, аніж у випадку, коли рішення про заходи програми приймаються далеким центральним урядом. Органи місцевого

самоврядування можуть зробити розвиток більш сталим шляхом безпосереднього залучення громадян до реалізації проектів. Зацікавлені сторони, що є «власниками» проекту, візьмуть на себе відповідальність за утримання проекту. Можливість брати участь у плануванні проектів розвитку на ранніх стадіях, в свою чергу, заохочує місцеве населення належним чином контролювати і захищати результати проектів. [2]

Відтак, залучення мешканців до вирішення актуальних проблем громади має стати першочерговим завданням для органів місцевого самоврядування. Саме об'єднання зусиль громади, яка активно долучається до безпосередньої участі у вирішенні власних проблем, бере на себе ініціативу у реалізації проектів, є запорукою сталого розвитку. Соціальна мобілізація це динамічний процес залучення потенціалу та бажання людей допомогти самим собі спільними діями. [2]

Мобілізація села Бережнівка відбувається наступним чином, перш за все скликаються загальні збори населеного пункту, хочаб по одному члену з сім'ї, чи двору. Після чого розглядають поставлене до розгляду питання, після оцінення ситуації проводиться голосування хто за а хто проти.

У селі Бережнівка було проведено опитування населення про їхнє ставлення про розвиток села було опитано 300 жителів, результати опитування наведені нижче:

1. Укажіть свою стать:
  - ✓ *чол.* 56%
  - ✓ *жін.* 44%
2. Укажіте свій вік:
  - ✓ Віком від 16 – 24 35 %
  - ✓ Віком від 25 – 40 39 %
  - ✓ Віком від 40 і старше 26 %
3. Чи задоволені ви наявним станом розвитку села Бережнівка?
  - ✓ Так. 15 %
  - ✓ Ні. 50 %
  - ✓ Частково. 35 %

4. Чи згодні ви на формування фонду забезпечення майбутнього розвитку села.?

- ✓ Так. 40%
- ✓ Ні. 15 %
- ✓ Залежно від розміру вкладів. 45%

5. Що саме ви б хотіли зроби для села на даний момент?

- ✓ Збудувати дитячий майданчик 33 %
- ✓ Провести ремонт доріг 5%
- ✓ Покращити екологію населеного пункту. 7 %
- ✓ Відремонтувати Будинок культури. 15 %
- ✓ Збудувати центри відпочинку молоді, та населення вцілому. 40 %

6. Чи потрібний розвиток села?

- ✓ Потрібний 75 %
- ✓ не потрібний 25 %

7. Хотіли б ви щоб на території населеного пункту був Кінотеатр, чи розважальний центр?

- ✓ Так 72 %
- ✓ Ні 28 %

8. Чи готові ви зробити вклад у розвиток села Бережнівка?

- ✓ Так 17 %
- ✓ Ні 20 %
- ✓ Затрудняюсь відповісти 63 %

9. Чи достатньо розвинута громада Вашого села?

- ✓ Достатньо 25 %
- ✓ Задовільно 35 %
- ✓ Можна і краще 40 %

Приклад анкети наведено у додатку А.

Згідно проведеного аналізу можна зробити висновок серед усіх вікових категорій населення більша його частина незадоволені теперішнім станом населеного пункту, проте вони і неготові зробити свій вклад у його розвиток що

показує відсутність у громади бажання згурпуватися для досягнення поставленої мети. Проте все може змінитися якщо хоч хтось з громади проявить лідерські якості та зможе із загального натовпу зробити цілеспрямовану, і впевнену в своїх діях громадську спільноту.

На даний період часу громадою було вирішено збудувати Дитячий майданчик на будівництво якового планується витратити 40 000 грн., дану суму будуть збирати з населення та з допомогою наявних на території села сільськогосподарських підприємств деталі розподілу коштів відображено у табл. 2.

Таблиця 2

Розподіл коштів для будівництва дитячого майданчика

Джерела фінансування	Розподіл коштів в		Загальна сума розподілу, грн
	%	грошовій формі, грн	
Сільськогосподарські підприємства	62,5	25 000	40 000
Жителі населеного пункту	37,5	15 000	
В середньому з одного мешканця села	x	12	

Підприємці пообіцяли виплатити 25 000 грн., решта суми буде розподілена на збір коштів з населення це приблизно по 12 грн з одного жителя. Тому надіюся що даний проект в буде введено в виконання. Проект дитячого майданчика можна побачити на рис. 3.

Рис. 3 Проект дитячого майданчика.

На другому місці з плану виконання проектів розвитку стоїть реставрація Будинку культури та створення в ньому кінотеатру і місця відпочинку молоді, тобто більярдні та інші розважальні комплекси. Проте це лише проекти коли вони будуть приведені у виконання ніхто точно не знає.

Висновки

Ефективність соціальної мобілізації як механізму активізації громадян та залучення внутрішніх ресурсів громади для вирішення місцевих проблем вже доведена багаторічною практикою його впровадження. Значно впливає на ефективність соціальної мобілізації сталість процесів, які відбуваються у громаді, адже без постійної підтримки активності населення з боку органів місцевого самоврядування, мобілізаційні настрої громади зникають так само стихійно, як і з'являються – як тільки вирішується проблема або знижується її актуальність для громади.

Громада - об'єднана загальними інтересами власного життєзабезпечення, самостійного, в межах законів, вирішення питань місцевого значення як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування.

Для забезпечення сталого розвитку громади, органам місцевого самоврядування необхідно шукати можливості та цілеспрямовано працювати для запуску процесу формалізованої соціальної мобілізації або, хоча б, забезпечити сталість процесу громадської активності, що виникла стихійним шляхом. Адже громада, яка одного разу згуртувалася навколо вирішення нагальної проблеми та отримала позитивний результат від спільної діяльності є достатньо мотивованою для нових звершень заради власного благополуччя [5].

Список використаних джерел

1. Гавриленко І.М., Мельник П.В., Недюха М.П. / Соціальний розвиток: Навчальний посібник. – Київ, 2001. – 484 с.
2. Сороковський В.Є. Децентралізація в дії: підвищення спроможності громад у наданні послуг: Методичний посібник / [розроблено в рамках Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO] / – К. : ТОВ РПЦ «Золоті Ворота». – 2009. – 115 с.
3. Карий О.І. Стратегічне планування розвитку міста / Львів, - ЗУКЦ, - 2007, - 317 с.
4. Громади України: на шляху відродження. / Відповідальний за випуск К Гуріненко—К.: 2002.
5. Сталий розвиток міст за участю громад: уроки з досвіду впровадження «Муніципальної програми врядування та сталого розвитку» / – Київ:ПРООН/МПВСР, 2008. – 48 с.

Додатки

Анкета

Інструкція по заповненню анкети

Уважно прочитайте запропоновані питання. Позначте якою-небудь позначкою обрані варіанти відповідей.

4. Укажіть свою стать:

✓ *чол.*

✓ *жін.*

2. Укажіть свій вік: *повних років* ____.

3. Чи задоволені ви наявним станом розвитку села Бережнівка?

✓ Так.

✓ Ні.

✓ Частково.

4. Чи згодні ви на формування фонду забезпечення майбутнього розвитку села.?

✓ Так.

✓ Ні.

✓ Залежно від розміру вкладів.

5. Що саме ви б хотіли зроби для села на даний момент?

✓ Збудувати дитячий майданчик

✓ Провести ремонт доріг

✓ Покращити екологію населеного пункту.

✓ Відремонтувати Будинок культури.

✓ Збудувати центри відпочинку молоді, та населення вцілому.

6. Чи потрібний розвиток села?

✓ потрібний

✓ не потрібний

7. Хотіли б ви щоб на території населеного пункту був Кінотеатр, чи розважальний центр?

✓ так

✓ ні

8. Чи готові ви зробити вклад у розвиток села Бережнівка?

✓ так

✓ ні

9. Чи достатньо розвинута громада Вашого села?

✓ Достатньо

✓ Задовільно

✓ Можна і краще